

Interventies voor salafistische organisaties bij problematisch gedrag

Achtergrondinformatie en stappenplan

Copyright © juni 2019 NTA

Contact: info@ntadvies.nl

Website: www.ntadvies.nl

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, door middel van druk, fotokopieën, geautomatiseerde gegevensbestanden of op welke andere wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur.

Inleiding.....	3
Deel 1: Achtergrondinformatie	4
1. Acht typen problematisch gedrag	4
2. Algemene handelingsperspectieven rijksoverheid	4
3. Drie-sporen-aanpak.....	7
4. Drie organisatieniveaus.....	8
Deel 2: Stappenplan en interventies	9
Inleiding.....	9
Fase 1: beoordeling van de situatie	9
1: feiten op een rij.....	9
2: oordeelsvorming	9
Fase 2: voorbereiding van de interventie.....	10
Reflectievragen bij fase 2	10
De wie-, wat-, wanneer-, waar- en hoe-vraag per spoor	10
Fase 3: uitvoering van de interventie.....	11
Interventies spoor 1: interactie en dialoog	11
Interventies spoor 2: aanspreken en confronteren	11
Interventies spoor 3: verstoren en handhaven.....	11
Interventies spoor 0: investeren in weerbaarheid	12
Fase 4: evaluatie en nazorg.....	12
Deel 3: Voorbeeld interventies uitgewerkt	13
1. Interventie: confrontatie met prediker (spoor 2)	13
2. Interventie: predikers weren (spoor 3)	14

Inleiding

De rijksoverheid heeft algemene handelingsperspectieven opgesteld bij verschillende typen problematisch gedrag. Deze handelingsperspectieven zijn gebaseerd op de drie-sporen-aanpak. Deze kaders zijn echter onvoldoende uitgewerkt om tot concrete en effectieve interventies te kunnen komen waarbij mogelijke averechtse effecten geminimaliseerd worden. NTA biedt haar partners via dit document kosteloos concrete voorbeelden en handvatten om tot interventies te komen. In deel 1 wordt het kader van de rijksoverheid en achtergrondinformatie beschreven. In deel 2 wordt het vier-fasen-stappenplan beschreven om tot concrete interventie te komen. Deel 3 biedt enkele uitwerkingen van interventies in de praktijk.

Deel 1: Achtergrondinformatie

1. Acht typen problematisch gedrag

Er wordt onderscheid gemaakt tussen acht typen problematisch gedrag, variërend van het bewust nastreven van maatschappelijke isolatie tot de meest urgente gedragingen zoals geweld¹:

1. Het gemeenschappelijk afzonderen van de samenleving, met vervreemding en isolatie als gevolg;
2. Het afwijzen van de democratische rechtsorde als manier van samenleven en anderen aanzetten hetzelfde te doen;
3. Anderen intentioneel en structureel belemmeren in de uitoefening van hun (grondrechtelijke) vrijheden en het recht om niet te worden gediscrimineerd;
4. Het aantasten van de openbare orde en veiligheid;
5. Het aanzetten en (indirect) oproepen tot haat en discriminatie;
6. Het ondermijnen van de democratische rechtsorde;
7. Geweld, dreigen en oproepen tot gericht geweld tegen personen en groepen en hun bezittingen;
8. Terroristisch misdrijf.

Bij deze typen heeft de overheid voorbeelden en maatregelen geformuleerd.

2. Algemene handelingsperspectieven rijksoverheid

De rijksoverheid heeft in grote lijnen handelingsperspectieven opgesteld voor de acht typen problematisch gedrag.²

1. Het gemeenschappelijk afzonderen van de samenleving met vervreemding en isolatie als gevolg.

Voorbeelden:

– Vergevoerde afzondering van de samenleving, waarbij de gemeenschap of groep in kwestie in een soort enclave is georganiseerd. Andersdenkenden en andersgelovigen worden zoveel mogelijk buiten de deur worden gehouden en met de overheid en andere maatschappelijke instituties wordt zo min mogelijk samengewerkt.

Maatregelen/acties:

- Dialoog (blijven) zoeken met de gemeenschap in kwestie en daarbij het (gemeenschappelijke) belang benadrukken van maatschappelijke participatie en openheid naar/betrokkenheid bij de bredere samenleving.
- Het afdwingen van transparant handelen en contact met de samenleving door herhaaldelijke bezoeken van professionals en ambtenaren bij openbare activiteiten van de betreffende organisatie.
- Publieke diensten (gezondheidszorg, taallessen, etc.) niet aanbieden aan de groep alleen, maar altijd samen met andere burgers.

¹ Kamerstuk 29614, nr. 39.

² Kamerstuk 29614, nr. 39.

– Het stimuleren van de participatie van de betreffende burgers in het onderwijs en de arbeidsmarkt.

2. Het afwijzen van de democratische rechtsorde als staatsvorm en/of als manier van samenleven, en anderen aanzetten hetzelfde te doen.

Voorbeelden:

- Het propageren van een andere, alternatieve staatsvorm dan de democratische rechtsorde.
- Afwijzing van de gelijkwaardigheid van burgers, bijvoorbeeld op basis van hun geslacht, geloof of seksuele voorkeur.
- Het verspreiden van angst- en vijandbeelden over andere bevolkingsgroepen.

Maatregelen/acties:

- Dialoog (blijven) zoeken over het belang van de democratische rechtsorde en diens normen en waarden.
- Brede maatschappelijke discussie stimuleren over het belang en de betekenis van de normen en waarden van de democratische rechtsorde.
- Het bevorderen of bieden van alternatieve geluiden, bijvoorbeeld vanuit dezelfde (geloofs)gemeenschap.
- De groep of organisatie niet betrekken bij publieksdiscussies of hen in een debat juist (laten) confronteren met andere visies.
- Het afbouwen of beëindigen van eventuele subsidierelaties of het niet beschikbaar stellen van publieke locaties aan de organisatie in kwestie, bijvoorbeeld wanneer deze zich schuldig maakt aan (oproepen tot) discriminatie.
- Het stellen van inhoudelijke randvoorwaarden aan subsidies wanneer activiteiten van de organisatie in kwestie tegen bepaald gemeentelijk beleid indruisen.

3. Anderen intentioneel en structureel belemmeren in de uitoefening van hun (grondrechtelijke) vrijheden en het recht om niet te worden gediscrimineerd.

Voorbeelden:

- Groepsdruk om niet te gaan stemmen (gebruikmaken van democratische rechten), of groepsdruk om een bepaalde interpretatie van een geloof aan te hangen (vrijheid van godsdienst).
- De gelijkheid van man en vrouw in eigen kring niet in de praktijk brengen en vrouwen minder kansen bieden, rechten ontzeggen (bijvoorbeeld binnen het huwelijk) of verhinderen om een publieke rol te vervullen.
- Informeel onderwijs waarbij het (minderjarige) kind wordt afgesloten van de bredere samenleving.
- Andersdenkenden monddood trachten te maken door hen publiekelijk zwart te maken en te delegitimeren via het verspreiden van valse geruchten of samenzweringstheorieën over hen.

Maatregelen/acties:

- Confronterende gesprekken aangaan met organisaties die hun leden of andere burgers beperken in hun uitoefening van (grond)rechten of met ouders die hun kinderen dergelijke rechten of kansen ontnemen.
- Onderlinge afspraken maken over gewenste omgangsvormen in concrete domeinen. In het onderwijsdomein kunnen dat afspraken zijn over een eenduidig pedagogisch klimaat.

- Publiekelijk stelling nemen tegen dergelijke organisaties en maatschappelijke discussie stimuleren over het belang en de betekenis van deze rechten.
- Het bevorderen of bieden van alternatieve geluiden, bijvoorbeeld vanuit dezelfde geloofsgemeenschap.
- Duidelijke normstelling en -handhaving binnen maatschappelijke organisaties ((sport)verenigingen, religieuze organisaties, etc.) middels geschreven en ongeschreven regels.
- In het onderwijs, indien van toepassing: handhaving van de leerplicht en/of het inschakelen van de onderwijsinspectie.

4. Het aantasten van openbare orde en veiligheid.

Voorbeelden:

- Demonstraties of bijeenkomsten/conferenties die de openbare orde bedreigen.
- Het dragen van opruiende, discriminerende en/of haatzaaiende symbolen of vlaggen.

Maatregelen/acties:

- Groepen of individuen die de openbare orde (dreigen) aan (te) tasten aanspreken op dergelijk problematisch gedrag en informeren over wettelijke vereisten waar hun gedrag (bijvoorbeeld demonstraties) aan moet voldoen.
- Voorwaarden stellen aan geplande activiteiten die mogelijk de openbare orde aantasten - bijvoorbeeld de locatie van demonstraties.
- Het instellen van gebiedsverboden in het kader van de openbare orde.

5. Aanzetten en (indirect) oproepen tot haat.

Voorbeelden:

- Haatzaaiende en opruiende uitingen ten aanzien van homoseksuelen, andersgelovigen, etc.
- Het bieden van een podium aan haatzaaiende sprekers.

Maatregelen/acties:

- Maatschappelijk debat en dialoog stimuleren over (on)verdraagzaamheid en haatzaaien binnen de gemeenschap en de bredere samenleving.
- Het confronteren/aanspreken van organisaties en individuen die dergelijke uitlatingen (dreigen te) doen of daarvoor een podium bieden.
- Publiekelijk stelling nemen tegen dergelijke uitingen, vanuit de overheid maar bijvoorbeeld ook vanuit dezelfde gemeenschap.
- Het handhaven van wetgeving op het gebied van anti-discriminatie en haatzaaien.
- Het instellen van gebiedsverboden of het ontnemen van het visum van een buitenlandse haatzaaiende prediker.

6. Het ondermijnen van de democratische rechtsorde als politiek en juridisch systeem.

Voorbeelden:

- Bedreiging van ambtsdragers, bestuurders, ambtenaren, volksvertegenwoordigers, etc.
- Het opzetten en onderhouden van een eigen parallel rechtssysteem naast of buiten de democratische rechtsorde, bijvoorbeeld op basis van religieuze wetgeving.
- Het negeren van verordeningen van de overheid of het actief ondermijnen van het gezag van de (vertegenwoordigers van) de overheid, het politieapparaat of de rechterlijke macht.

Maatregelen/acties:

- Groepen of individuen die de rechtsorde ondermijnen confronteren en aanspreken op hun gedrag.
- Herstellen/waarborgen van de gezagsrelatie door dialoog en confrontatie tussen de (bredere) groep of gemeenschap in kwestie en vertegenwoordigers van de overheid en politie.
- Verstoring van individuen en groepen: zero-tolerance-beleid bij alle vormen van wetsovertreding, ook de geringste.
- Handhaving van strafrechtelijke bepalingen tegen onder meer persoonsbedreigingen en meined.

7. Geweld, dreigen en oproepen tot gericht geweld tegen personen en groepen, en hun bezittingen.

Voorbeelden:

- bedreiging met of uitoefening van fysiek geweld tegen personen die er een andere levensopvatting of religie op nahouden.
- Vernieling en bekladding van gebedshuizen van andersgelovigen of woningen van andersdenkenden.

Maatregelen/acties:

- Het aanspreken van de individuen in kwestie en eventueel hun ouders/opvoeders.
- Publiekelijk stelling nemen tegen dergelijk geweld, vanuit de overheid maar bijvoorbeeld ook vanuit dezelfde gemeenschap.
- Initiatieven van de overheid en/of burgers om dergelijk geweld aan de kaak te stellen.
- Afhankelijk van de context van dit gedrag: het opstellen, aanscherpen en handhaven van gedragsregels van verenigingen en organisaties
- Verschillende strafrechtelijke maatregelen tegen (discriminatoire) geweld, vernieling, en bedreiging.

8. Terroristisch misdrijf

Voorbeelden:

- Pogingen om maatschappelijke ontwrichting te bewerkstelligen of politieke beslissingen af te dwingen door terroristisch geweld.

Maatregelen/acties:

- Handhaving strafrechtelijke bepalingen tegen (voorbereiding van) terroristisch geweld.

3. Drie-sporen-aanpak

In het kader van een brede aanpak van radicalisering formuleren overheden beleid voor een aanpak gericht op problematisch gedrag. Hier horen ook niet-strafbare gedragingen bij. Het gaat hierbij om gedragingen die haaks staan op de democratische rechtsorde en die nadelig kunnen zijn voor de sociale stabiliteit.

Het gaat om de volgende drie sporen:³

- 1. interactie en dialoog:** Dit spoor richt zich op een actieve dialoog met lokale gemeenschappen. Door de (islamitische) gemeenschappen, waaronder de salafistische gemeenschappen zelf, te betrekken in de activiteiten van de (lokale) overheid wordt de

³ Kamerstuk 29614, nr. 38.

bewustwording vergroot van de maatschappelijke en politieke context waarin zij zich bevinden. Het beoogt meer wederzijds inzicht in welke gedragingen en uitingen problematisch zijn;

2. **aanspreken en confronteren:** Dit spoor wordt gevolgd bij incidenten of sterke vermoedens of signalen van problematische gedragingen. Hierbij zal in veel gevallen (nog) geen sprake zijn van wetsovertreding. Een belangrijk aspect hiervan is de mogelijkheid om gericht en direct personen of instellingen aan te spreken en zo nodig te confronteren met (signalen van) problematische gedragingen. Dit past binnen de normstellende rol van de overheid;
3. **verstoren en handhaven:** Dit derde spoor bevat maatregelen die gericht zijn op het beteugelen van handhaafbare gedragingen zoals het niet aan vergunningen of gemaakte afspraken houden, uitingen van haat, uitingen van geweld en ondermijning van de democratische rechtsstaat. Indien sprake is van daadwerkelijke wetsovertreding wordt niet op de uitkomst van eventuele andere maatregelen gewacht en wordt strafrechtelijk opgetreden. Daarbij kan ook sprake zijn van maatregelen gericht op vertegenwoordigers, zoals een persoon of een groep personen of organisatie.

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

Deel 2: Stappenplan en interventies

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

